

زبان از یاد رفته

درک و تحلیل رؤیا، داستانهای کودکان و اساطیر

اریک فروم

ترجمه

دکتر ابراهیم امانت

فهرست

۴	درباره نویسنده
۵	پیشگفتار
۷	مقدمه
۱۷	ماهیت زبان سمبولیک
۳۳	ماهیت رویاها
۶۰	فروید و یونگ
۱۲۶	تاریخچه تعبیر رویا
۱۲۶	۱. تعبیر بدوی رویا بدون استفاده از روانشناسی
۱۳۱	۲. تعبیر رویا از نظر روانشناسی
۱۶۴	هنر تعبیر رویا
۲۱۷	زبان سمبولیک در اساطیر، قصه‌های کودکان، مراسم مذهبی و داستانها
۲۱۸	۱. اسطوره اودیپ
۲۵۸	۲. اسطوره خلقت
۲۶۲	۳. قصه کلاه قرمزی
۲۶۸	۴. آداب و رسوم روز سبت (شنبه)
۲۷۷	۵. داستان «محاكمه» نوشته کافکا

اریک فروم^۱ روانکاو و اندیشنده معروف آلمانی - آمریکائی، به سال ۱۹۰۰ در شهر فرانکفورت متولد شده و تحصیلات خویش را در رشته جامعه‌شناسی و روانشناسی در دانشگاه‌های هایدلبرگ، فرانکفورت و مونیخ به پایان رسانیده است. سپس در مؤسسه روانکاوای برلین به تحصیل درباره روانکاوای پرداخته و از سال ۱۹۲۵ به بعد قسمت اعظم وقت و انرژی خود را به عنوان روانشناس مشاور برای پژوهش در نظریه‌های روانشناسی صرف کرده است. او که پیش از دومین جنگ جهانی به تبعیت کشور آمریکا درآمد است، در دانشگاه کلمبیا، کالج بنیگتن^۲ و مؤسسه روانپزشکی ویلیام الانسن وایت^۳ و نیز در مدرسه تحقیقات اجتماعی^۴ دانشگاه ملی مکزیکو و در دانشگاه ییل^۵ سمت استادی داشته است.

کتابهای معروف وی عبارتند از:

«گریز از آزادی»، «انسان برای خود»، «روانکاوای و دین»، «زبان از یاد رفته»، «جامعه سالم»، «هنر عشق ورزیدن»، «رسالت زیگموند فروید»، «آئین ذن - بودا و روانکاوای»، «آیا انسان پیروز خواهد شد؟»، «برداشت مارکس از انسان»، «در آن سوی زنجیرهای پندار»، «جزم اندیشی مسیحی»، «قلب انسان» و «شما باید به خدایان مانید».

این کتاب بر مبنای سخنرانیهایی که طی یک دوره مقدماتی برای دانشجویان عالی مؤسسه روانپزشکی ویلیام وایت^۱ و نیز دانشجویان بنیگتن ادا کرده بودم تنظیم شده است، ولی علاوه بر دانشجویان روانپزشکی و روانشناسی مردم عادی نیز می‌توانند از آن استفاده کنند. همانطور که در زیر عنوان کتاب ذکر شده است بحث ما مقدمه‌ای است در درک و فهم زبان سمبولیک، و به همین دلیل در مورد بسیاری از مسائل پیچیده و مشکل این رشته که توضیح آن از حوصله یک کتاب مقدماتی خارج است سکوت کرده‌ام. مثلاً نظریه فروید را صرفاً در سطح کتاب «تعبیر رؤیا»^۲ مورد بحث قرار داده‌ام و به مفاهیم مشکلتی که در نوشته‌های بعدی او مطرح شده است توجهی نکرده‌ام؛ همچنین از شرح و توصیف آن دسته از وجوه زبان سمبولیک که گرچه برای درک کامل مسائل مطرح شده لازمند، ولی مستلزم اطلاعات بیشتری از آنچه در صفحات این کتاب کوشش شده است بیان شود هستند، صرفنظر کرده‌ام و قصد دارم این مسائل را در جلد دوم کتاب که بعدها منتشر خواهد شد مورد مطالعه قرار دهم. به جای استفاده از واژه تعبیر رؤیا که عموماً مورد استفاده قرار می‌گیرد عمداً واژه درک رؤیا را به کار برده‌ام. چون همانطور که در صفحات کتاب نشان خواهم داد زبان سمبولیک زبانی است مستقل و شاید بتوان آن را تنها زبان جهانی و همگانی نژاد انسان تلقی کرد، پس بدین ترتیب وظیفه ما تعبیر و یا ترجمه این زبان به عنوان یک دسته علائم سری و مصنوعی نیست بلکه باید سعی کنیم در واقع آن را فراگیریم. به عقیده من درک زبان سمبولیک برای هرکس که مایل به شناختن خود باشد لازم است و نمی‌توان آن را فقط برای کسانی که به روان درمانی امراض روحی می‌پردازند قابل استفاده دانست و به همین دلیل فکر

1- Erich Fromm

2- Bennington College

3- William Alanson White Institute

4- The New School for Social Research

5- Yale

1- William White Institute of Psychiatry

2- Interpretation of Dreams

می‌کنم زبان سمبولیک را نیز مانند «زبانهای خارجی» دیگر باید در دبیرستانها و دانشگاهها تدریس کنند. یکی از دلایل نوشتن این کتاب یاری به تحقق همین فکر است.

از دکتر ادوارد اس. توبر^۱ که نسخه دست‌نوشته کتاب را مطالعه کرده و با انتقادات و پیشنهادهای بجای خود مرا راهنمایی کرده‌اند و نیز از دکتر روت.ان.انشن^۲ تنظیم‌کننده کتاب «وظیفه و سرنوشت خانواده»^۳ و برادران هارپر^۴ (ناشرین کتاب) که به من اجازه داده‌اند مقاله خودم را درباره «اسطوره و عقده اودیپ»^۵ در کتاب حاضر نقل کنم بسیار متشکرم. همچنین از ناشرینی که اجازه داده‌اند قسمتهای نسبتاً مفصلی از انتشارات ایشان را مورد استفاده قرار دهم تشکر می‌کنم.

مقدمه

اگر قابلیت اعجاب انسان را سرآغاز دانش او تلقی کنیم، تعریف غم‌انگیزی برای دانش بشر امروزی به دست می‌آید. چون هر قدر سطح سواد، اطلاعات عمومی و تعلیم و تربیت جهانی را بالا و رضایتبخش تلقی کنیم، اذعان به یک نکته لازم است و آن اینکه متأسفانه امروز انسان قابلیت اعجاب و حس استفهام خویش را از دست داده است. این روزها چنان تصور می‌رود که پرده از همه مجهولات علمی برداشته شده است، و اگر خود ما جواب مشکلی را ندانیم حتماً متخصصی وجود دارد که کارش این است که آنچه را ما نمی‌دانیم به خوبی می‌داند. برآستی سؤال کردن و اقرار به ندانستن، امری کاملاً خجالت‌آور تلقی شده و دلیلی بر حقارت عقلی انسان به شمار می‌رود. حتی کودکان امروزی نیز کمتر در شگفت می‌شوند، یا لاقلاً می‌کوشند اعجاب خویش را از انظار دیگران مخفی کنند. هر قدر بر سن ما افزوده می‌شود به همان نسبت از درجه قابلیت در شگفت شدنمان کاسته می‌گردد و به نظرمان بسیار مهم می‌آید که جواب صحیح هر مشکلی را در دست داشته باشیم. سؤال صحیح را پرسیدن، در مقایسه بی‌اهمیت در نظر گرفته می‌شود.

1- Dr. Edward S. Tauber

2- Dr. Ruth N. Anshen

3- The Family, Its Function and Destiny

4- Harper Brothers

5- The Oedipus Myth and the Oedipus Complex